

2.8.5 PANELLER

2010

2011

10 Nisan 2010 Geçtiğimiz yıllarda kaybettiğimiz EMO Ankara Şubesi Eski Başkanlarından Halil Eker Anısına “Hidro Elektrik Santraller ve Çevreye Etkileri” paneli düzenlendi.

17 Nisan 2010 İnternetin Değişimi ve Değiştirdikleri paneli düzenlendi.

25 Mayıs 2010 2007 yılında kaybettiğimiz üyemiz Ataman Kınış anısına “Anayasa Değişiklik Paketinin Getirdikleri” üzerine panel düzenlendi.

26 Haziran 2010 Konya İl Temsilci Yardımcılığı görevinde iken 6 Haziran 2008 tarihinde yitirdiğimiz İsmail Hasırcı anısına, “Enerjide Özelleştirmenin Etkileri” konulu panel düzenlendi.

29 Temmuz 2010 EMO Ankara Şubesi Kurucu Başkanı Kaya Nomaler ve 11. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi Cihan Kayıket anısına "Hizmetlerin Serbest Dolaşımı" başlıklı panel düzenlendi.

02 Ekim 2010 “Asansör Meslek Alanı ve Mevzuat Değişikliklerinin Meslek Alanına Etkileri” başlıklı panel-forum düzenlendi.

02 Kasım 2010 30 Ekim 2008 tarihinde vefat eden üyemiz Ali İhsan Alpaslan anısına, “Mobil Teknolojiler ve Sosyal Etkileri” konulu panel düzenlendi.

25 Aralık 2010 “İşyerinde Psikolojik Taciz” başlıklı panel düzenlendi.

12 Şubat 2011 Java Dünyasında Web Teknolojileri Paneli düzenlendi.

08 Nisan 2011 10 Nisan 2007 tarihinde aramızdan ayrılan EMO Ankara Şubesi 6. ve 7. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi Halil Eker anısına 25. Yılında Çernobil ve Nükleer Santraller başlıklı panel düzenlendi.

27 Mayıs 2011 Ataman Kınış anısına, “Türkiye’de İnternet Sansürü Tartışmaları ve Macerası” başlıklı söyleşi/forum düzenlendi.

25 Haziran 2011 Vefat eden eski EMO Konya İl Temsilci Yardımcısı İsmail Hasırcı Anısına, “Konya Elektrik Sektörünün Sorunları Ve Çözüm Önerileri Paneli” düzenlendi.

05 Ağustos 2011 EMO Ankara Şubesi Kurucu Başkanı Kaya Nomaler, 5. ve 6. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Turhan Çiftçi ve 11. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi Cihan Kayıket anısına, “Mühendislik Meslek Alanı Tahribatlar Ve Kanun Hükmünde Karar-nameler” konulu panel düzenlendi.

19 Eylül 2011 12 Eylül etkinlikleri kapsamında “Türkiye’de Toplumcu Düşünceye Özgün Katkılar” konulu panel düzenlendi.

01 Kasım 2011 Aramızdan ayrılışının üçüncü yılında Ali İhsan Alpaslan anısına `Kıdem Tazminatı ve İş Yaşamında Dönüşüm` başlıklı söyleşi gerçekleştirildi.

16-17 Aralık 2011 EMO Ankara Şubesi Kayseri İl Temsilciliği ve Erciyes Üniversitesi Biyomedikal Topluluğu tarafından “Biyomedikal Mühendisliği Günleri” etkinliği düzenlendi. Etkinliğin ilk gününde “Biyomedikal Mühendisliği ve Türkiye’deki Durumu” Panel/ Forumu düzenlendi.

HİDROELEKTRİK SANTRALLER VE ÇEVREYE ETKİLERİ PANELİ (10 NİSAN 2010)

10 Nisan 2007 tarihinde aramızdan ayrılan EMO Ankara Şubesi 6. ve 7. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi Halil Eker anısına "Hidroelektrik Santraller ve Çevreye Etkileri" konulu panel 10 Nisan 2010 Cumartesi günü EMO Genel Merkezi Toplantı Salonu'nda düzenlendi. Panel yöneticiliğini EMO Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Yazmanı Ömürhan Soysal'ın yaptığı, ÇMO Ankara Şubesi'nden Pelin Buzluk'un rahatsızlığı nedeniyle katılmadığı panele Erim Arıcı (Bereket Enerji), Ahmet Kaya (Elektrik Mühendisi), Ahmet Leblebici (DSİ) ve Nurettin Ocak (Artvin Dereleler Platformu) konuşmacı olarak katıldı.

"HES'ler ve Çevreye Etkileri" panelinin açılış konuşmasını yapan EMO Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Pektaş şunları söyledi; "Bugün andığımız Halil Eker benim için de çok önemli isimdi. Yanılmıyorsam 16. ya da 17. dönemde bir komisyonda beraber görevliydik.

Üye İlişkileri ve Örgütlenme Komisyonu dönemin başında yeni oluşturulmuştu. Görev dağılımı yapacaktık ve Halil Ağabey'e 'sen başkan ol' teklifi götürdük. Halil Ağabey bize dedi ki 'bu işler yaşla başla olmaz. Bir ön seçim yaptık üyeler tarafından sizin listeniz tercih edildi. Sizin yaklaşımınız üyelerce tercih edilmiştir. Bunu temsilen sen başkan olmak zorundasın. Biz de sen ne derssen onu yapmak zorundayız. Bizim buradaki görevimiz budur. Size her anlamda yardımcı olacağız. Üyenin, örgütün iradesini görmezden gelemezsiniz' dedi. Bu cümle ile bize çok şeyler anlattı, böyle örgütçüydü Halil Ağabey. Onu en iyi anlatan şeylerden birisi benim gözümde bu olaydır.

Düşüncelerimizi kamuoyu ile örgüt ile paylaşmak için bu tür faaliyetleri yapıyoruz yapmaya da devam edeceğiz. Hiçbir büyüğümüzün hiçbir dostumuzun unutulmamasını sağlamamız gerekiyor. Serhat Özyar'ı da burada anmak gerekiyor. Anısına her yıl yılın genç bilim insanı ödülü verilen Özyar da 24 Nisan'da aramızdan ayrılmıştı. Onun da anısı önünde saygıyla eğiliyorum."

Ramazan Pektaş'ın ardından söz alan Halil Eker'in

eşi Gülcan Eker şöyle konuştu; "Sevgili dostlar buraya gelip Halil'i andığınız, hakkında iyi konuştuğunuz için sizlere teşekkür ediyorum. Onu birkaç cümle ile anlatmaya çalışacağım, onu anlatmak kolay değil beraber yaşamak güzel bir şey. 45 yıl onunla evli kaldım. Bu süre içinde güzel günlerimiz, zor günlerimiz oldu ama hiçbir zaman Halil ile evli olduğuma pişman olmadım. Çok iyi bir insandı, iyi bir eş iyi bir babaydı. Emekli olduktan sonra da Oda ile bağlarını koparmadı. Oda'yı arkadaşlarını çok seviyordu. Oda da çalışmaktan çok mutlu oluyordu. 45 yıl aslında çok çabuk geçti. Onsuz hayat çok zor geçiyor ama devam ediyor. Hepinize geldiğiniz için teşekkür ediyorum."

"Türkiye'de çarpık enerji politikaları uygulanıyor"

Gülcan Eker'in ardından söz alan EMO Genel Başkanı Cengiz Göltaş da düşüncelerini şöyle aktardı; "Halil Eker Ağabeyimizi ben de 1988'den itibaren tanıdım. Ankara Şube'ye üye olduktan sonra değişik etkinliklerde çok sık gördüğüm saygı duyduğum bir insandı.

Özellikle Odamızın bugünkü gelişim çizgisi içinde ana kolonlar vardır. Ülkenin mesleğin sorunlarında toplumdan kamudan yana bakış oluşturmakta, emeği mücadelesi olan, Odamızın bugünlere gelmesinde önemli katkısı olan çok değerli bir insandı. Anılarımız oldu. Şube süreçlerinde onun görüşleri bizim açımızdan her zaman önemliydi.

Türkiye'nin son günlerdeki enerji politikaları içinde gündeme gelen küçük ölçekli HES'lerle ilgili bu panel gerçekleştiriliyor. Son 20-25 yıllık enerji politikaları içine baktığımızda Türkiye yanlış yatırımlar konusunda bir müze kurulabilecek ülke konumuna geldi. Enerji alanında üretim alanında olsun, Bergama'daki altın madenciliğinden tutun da Çamlıhemşin Fırtına Vadisi'ne ilişkin üretim santralleri, Hasankeyf'in yok edilme süreci. Ülkemizin en güzel yerlerine mobil santrallerin üretilme süreci yaşanıyor. Munzur

Vadisi'nde HES'lerin tam bir plansız ve program-sız biçimde doğru dürüst ÇED raporu hazırlanma-dan gündeme getirilmesi bunun karlılık dayatılması, Amasra Bartın'daki santrallerin gündeme gelmesi, nükleer santral tartışmaları üzücüdür.

Türkiye büyük ölçekli enerji yatırımlarında yurttış tepkileri dikkate alınmadan davranılıyor. Çarpık ener-ji politikaları karşısında gerek vatandaşımız gerek sanayicimiz dünyanın en pahalı elektrik kullanmaya mahkum ediliyor. En büyük temel felsefemiz, siyaset anlayışımız meslek anlayışımız enerjinin toplumsal yaşam içinde kullanımının sosyal hak olduğu; doğru planlanarak yerli ve yenilenebilir teknolojilerle ölkemizin çevreye uyumlu yeni bir enerji stratejisinin yaratılmasıdır. Buna dair çözümler üretilmesinde yurttış tepkisinin dikkate alınacağı temiz ve enerjinin herkes için kullanılabilir dengeli üretim politikasıyla şekille-necek bir Türkiye özlüyoruz."

"Türkiye su zengini bir ülke değildir"

Halil Eker anısına hazırlanan filmin gösteriminin yapılmasının ardından EMO Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Yazman Üyesi Ömürhan Soysal'ın oturum başkanlığını yaptığı panele geçildi.

Panelde ilk olarak DSI ETÜD ve Plan dairesi Başkanlığı Enerji Şube Müdürlüğü'nden Ahmet Leblebici konuştu. Dünyanın yarı kurak bir bölgesinde bulunan Türkiye'de yağışın zamana ve bölgelere göre farklılık gösterdiğini, Türkiye genelinde ortalama yağışın 643 mm, yılda ortalama 501 milyar m³ suya karşılık geldiğini anlatan Leblebici, "Türkiye su zengini bir ülke değildir. Türkiye 25 adet hidrolojik havzaya ayrılmıştır. Havzaların ortalama yıllık toplam akışları 186 milyar m³tür.

Ölkemizin hidroelektrik potansiyelinin yüzde 30'u ekonomik, yüzde 50'si teknik olarak değerlendirilemez ve yüzde 20'si ekonomik olmayan bölümlerden oluşmaktadır. Teorik olarak 433 milyar kWh, teknik değerlendirilebilir miktar 216 milyar kWh'dır. Kişi başı yıllık elektrik enerjisi tüketimine baktığımızda, dünya ortalaması 2.500 kWh, gelişmiş ölkeler ortalaması 8.900 kWh, ABD'de 12.322 kWh ve Türkiye'de 2.700 kWh'dır." diye konuştu.

Türkiye'nin enerji üretimi kaynaklarına bakıldığında "kömür, akaryakıt ve doğalgaz" ağırlıklı bir tablo ile karşı karşıya kalındığını vurgulayan Leblebici, hidroelektrik enerjinin toplam enerji içindeki payının 2009 yılı için yüzde 18.50 olduğunu söyledi.

Hidroelektrik santrallerin toplam potansiyelinin 44.000 MW olduğuna dikkat çeken Ahmet Leblebici, 4628 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu çerçevesinde müracaat edilen HES proje sayısının 1576 olduğunu anlatarak şöyle konuştu, "EPDK sürecinde son durum şöyle. EPDK'ya gönderilen HES toplamı, 1108 adet, lisans verilenler 579 adet, su kullanım hakkı anlaşması yapılanlar 663 adet, inşaatına başlanmış olanlar 147 adet. Toplam kurulu gücü 860 MW, yıllık ortalama enerji üretimi 2.1 milyar kWh olan 60 adet proje işletmeye alınmış olup, halen kurulu gücü 5.300 MW, ortalama yıllık enerji üretimi miktarı 18 milyar kWh olan 146 adet projenin inşaatı devam etmektedir. 2009 yılı içerisinde 75 adet tesisin temeli atılmış olup bu santrallerin toplam kurulu gücü 1600 MW olup

tesisler tamamlandığında yılda 5,2 milyar kWh enerji üretimi ölkemize kazandırılmış olacaktır. Hidroelektrik santrallerin ekonomik faydaları şöyle sıralanabilir; yüksek verimlilik, yakıt gideri olmayan, enerji fiyatlarında sigorta rolü üstlenen, uzun ömürlü, yatırımı geri ödeme süresi kısa, işletme gideri çok düşük, pik talepleri karşılayabilen, dışa bağımlı olmayan yerli bir kaynaktır.

HES'lerin çevreye olumsuz etkileri; izafi büyüklüklerinin yüksek olması, doğal ortamı orta derecede olsa olumsuz etkilemeleri, su kalitesinin bozulmasına sebep olmaları, ormanların tahrip olmasına neden olmaları, nehir akışına engel olmaları ve su yaşamı üzerinde olumsuz etki yaratabilmektedir.

"Karadeniz Karadenizlilikten çıkmamalı"

Ahmet Leblebici'den sonra söz alan Erim Arıcı "Türkiye'de hidroelektrik enerji ve nehir santralleri" konusuna değindi. Elektrik enerjisi ve talebi konularına değinen Erim Arıcı, 1970 sonrası ortalama talep artışının yüzde 7-8 civarında olduğunu, mevcut üretim yapısının ithal kaynaklara bağımlı bulunduğunu belirterek şunları söyledi; "Cari açığımızın kaynağında bu ithalat yer almaktadır. Hidroelektrik enerji yerli

ve yenilenebilir niteliklidir. Halen ekonomik potansiyelin yüzde 35'i civarı kullanımdadır. Arz güvenliğinin temeli hidroelektrik enerjiye dayanır ve ulusal ekonomiye olan katkıları ciddi boyuttadır. Brüt potansiyelimiz 1965-1987 döneminde 6 farklı çalışma yapılmış olup, 433-455 milyar kWh/yıl olarak hesaplanmıştır. Doğal gaz ve ithal kömür fiyatlarındaki artışlar ekonomik hidrolik potansiyeli artıran ana faktörlerdir."

Nehir santralleri hakkında bilgi veren Erim Arıcı, Kuzey Ege, Gediz Havzası, Küçük Menderes, Büyük Menderes bölgelerinin teknik kapasitesi, geliştirilen projeler, işletmede olan lisans aşamasında olan ve hazırlık safhasında olan projeleri aktardı.

Nehir santrallerinin çevresel etkileri dikkate alınarak ekonomiye kazandırılması gerektiğini vurgulayan Arıcı bu projelerin yatırım öncesi ve işletme sorunları hakkında bilgiler verdi. Erim Arıcı sözlerini şöyle tamamladı; "Türbin ve generatörün tasarımı ve imalatı ile bu makinelerin çalışmasını düzenleyen gerilim ve frekans regülatörleri üzerinde ciddi bir çalışma yapıldığı taktirde, mikro hesler konusunda ülkemizde ve dünyada kat edilecek çok uzun bir yol olduğunu düşünüyorum. Karadeniz Karadenizlilikten çıkmamalı. O kadar da enerjiye muhtaç değiliz diye düşünüyorum."

"Milyarlarca dolar İran ve Rusya'ya gidiyor"

Panelde Erim Arıcı'dan sonra konuşan elektrik mühendisi Ahmet Kaya özetle şöyle konuştu; " DSİ Hidroelektrik Santraller biriminde işe başladım. Türkiye'nin en büyük projelerine 18 yılımı verdim. Ahmet Leblebici'nin verdiği rakamlardan bazı rakamların üzerinden tekrar geçmek istiyorum. Hidroelektrik santrallerden konuşuyoruz, temiz enerji dediğimiz en güzel enerji üretiminden konuşuyoruz ve Türkiye'de elektriğin yüzde 18,5'inin hidroelektrik santrallerinden üretildiğini söylüyoruz. Bundan 15 yıl öncesine kadar DSİ büyük projeleri yürütüyor devreye sokuyordu. Hidroelektrik enerji potansiyeli üretimimiz artıyordu. Yaklaşık 15 sene önce yanlış bulduğum politikayla birden bire elektrik üretiminde doğalgaza geçildi. Doğalgazdan elektrik üretimi toplam üretimin yüzde 50'si seviyesinde. Bu oran milyarlarca doların her sene İran'a ve Rusya'ya gönderilmesi demektir.

Enerjinin sosyal hak olduğu konuşuldu. Dünyada ortalama 2500 kWh, gelişmiş ülkelerde 8900 kWh saat, biz bu 2500 kWh'ya mı layıkız arkadaşlar. Bir hastayı iyileştirmek için ilaç kullanıyoruz ama o ilacın yan etkileri de var. Bu ilacı hastaya vermeyelimi mi tartışalım yoksa o ilacın yan etkilerini minimuma mı indirmeliyi tartışmalıyız. Türkiye'de HES'ler kurulacak. Urfa Siverekliyim. Biz de deniz yok göl yok nehir

bile yok.

Ben yüzmeyi 30 yaşından sonra Atatürk Barajı'nın gölünde öğrendim. Alın size çevreye olumlu etkisi. Bu işin espri tarafı. Karadeniz'de İyidere havzasında 1956'da kurulmuş İkizdere HES var. O santralin enerjisini İyidere'ya taşıyan enerji iletim hattı var. Özel sektör sistem kullanım anlaşmalarından devlete her sene 1 milyar TL'ye yakın para gelecek. Özel sektörün tek katkısı sadece 1 milyar TL değil. Devam eden santral inşaatların iletim hattı, trafo merkezi yok. Bunu özel şirket yapıyor. Devlet özel sektöre sistem bağlantı anlaşmasında, 'sen bu santrali yapacaksın ama bunun iletim hattını da siz yapacaksınız' diyor. Devlete alt yapı katkısı yapacak. O havzanın tüm elektriğini Rize'ye, Artvin'e, Trabzon'a taşıyacak. Bu da katkıdır."

"HES'ler su tekellerinin projesi"

Panelde son olarak Artvin Dereler Platformu adına Nurettin Ocak konuştu."Acaba bizi yönetenler yani iktidara gelenler, onların bürokratları halkın yanında mı yoksa başka cephede mi yer alıyorlar. Buradaki konuşmalardan bu soruların cevabını bulamadım" diyerek konuşmasına başlayan Nurettin Ocak şöyle konuştu; "Türkiye'nin kronolojisine şöyle bir bakacak olursak; 1935'de Türkiye'de toprak reformu gündeme geliyor Atatürk Meclis'ten geçmeyeceğin anlayınca bu yasayı geri çekiliyor. Türkiye'nin aydınlanmasında önemli yeri olan Köy Enstitüleri hakkında kapatılma kararı alınıyor.

O dönemlerde yapılan KİT'lerin bir kısmı 70'li yıllarda satılma kararı alınıyor ve 24 Ocak kararlarıyla bu ülke rayından çıkartılıyor. 1994 yılında bizi yöneten Başbakan "dünyadaki son sosyalist devleti yıktık" diyor.

Bir bakanımız çıkıyor 'ben bütün suları satacağım' diyor. Aradan iki ay geçiyor 2007 yılında yine diğer bir bakan çıkıyor 'biz suları satmıyoruz 49 yıllığına işletme hakkını satıyoruz' diyor. Bunlar yaşanan gerçekler.Bizi yönetenlerin kim için çalıştıklarını; halk için mi yoksa başka insanlar mı için çalıştıklarını çok iyi analiz etmeliyiz."

"HES projeleri hazırlanırken insan olgusu yok sayılıyor"

HES'lerle ilgili projelerin insan olgusunu göz ardı ederek hazırlandığını kaydeden Nurettin Ocak şöyle konuştu; "Projeler hazırlanıyor içinde insan olgusu yok. Buradan soruyorum arkadaşlar bu elektrik kimin için üretiliyor? Kim kullanacak elektriği? Burada konuşan bazı arkadaşlarımıza ben üzüldüm. Artvin

havzasında yapılan projelerden örnekler vereyim. Çoruh Havzası`nda 15 adet büyük baraj, bunları desteklemek amacıyla 17 adet regülatörlü HES, 200`e yakın yamaç tipi HES yapılacak. Artvin`de 200 dere var mı buradan soruyorum. Bu HES`ler yapılırken amaç sadece elektrik üretmek miydi? Yoksa arkasında başka nedenler de var mı acaba? Yer üstü yer altı zenginliklerimize el koymak isteyenler mi var? Çoruh Havzası`nda yaşayan insanlar göç etmek zorunda bırakıldı. Elektriksiz yaşanabiliyor ama susuz yaşamamaz. Artvin`de bu projeler yapılırken insanların oradan göç ettirilmesi amaçlanmış. Artvin`in nüfusu azaldı. Artvin`in nüfusu 300 bindi şu an bu rakam 160 bine düştü. İnsanlar oradan göç ettirilmek isteniyor. Artvin 3 bin yıllık tarihe sahip. Göçlerin geçiş merkezi. Artvin yerleşime en uygun yer ve bol suyu olduğu için 3 bin yıl burada yaşam devam etmiş. HES`lerle 3 bin yıllık kültür yok edilecek, insanlar göç edecek. İklim değişikliği nedeniyle insanlar tarım için su bulamıyorlar. Bilirkişi ile rapor hazırlattık buralardaki su arazi sulamaya yeter durumda değil. Su halka yetmiyor. O bölgedeki halkımızı canlı canlı mezara konulmak isteniyor.."

"Ankara`da damacana su pazarı 350 milyon dolar"

Artvin bölgesindeki yer altı zenginliklerinin su altında kaldığını, yer üstü zenginliklerinin parsellendiğini anlatan Nurettin Ocak "Tabu kadastro ile halkın elinden toprakları alındı

Artvin halkı doğasını çok sever. Maalesef Artvin`deki bütün doğa yok edilmiş durumda. ÇED raporlarında yazılanların hiçbiri yaşama geçirilmiyor. Toprak yolun altına dökülüyor. Tarlalar heder olmuş durumda.

Orman Bakanlığı suyuna sahip çıkmak isteyen halkın yanında olması gerekirken dünya su tekellerinin yanında yer alıyor. Ankara`ya Gerede`den temiz içilebilir su getirilseydi musluklardan sağlıklı su aksaydı olmaz mıydı? Neden engellendi de Kızılırmak`ın ağır metal içeren suyu getirildi. Herkes damacana su almak zorunda.

Ankara`da damacana su pazarının 350 milyon dolar olduğu söyleniyor. Acaba bu su tekelleri mi Gerede projesini engelledi.

Dünyada sınır tanımayan su tekelleri kendileri ön plana çıkmıyorlar. Onları temsil eden paravan şirketlere bu HES`leri aldırıyor böylece kendileri sahip oluyor. Özelleştirme adı altında Türkiye`de çok yanlışlar yapıldı. Türkiye`de özelleştirilen şirketler ne oldu? EBK ne oldu? Yerinde kim var? Şeker fabrikaları, çimento fabrikaları ne oldu? TEKEL`in bir bölümü satıldı.

Buradaki konuşmacılar 'biz halkın yanındayız ama

görevimiz gereği ses çıkaramıyoruz` deseydi anlardım ama buradaki teknik arkadaşların şirketler yanında hareket ettiklerini gördüm çok üzüldüm. Türkiye`de 2 bin dere satılıyor. Kim adına satılıyor. Bunun sahibi benim dedem benim babam, bana sordular mı? Benim yaşam hakkım elimden alınıyor. DSİ bunu nasıl satar. Halk bilgilendirmeden halk hesaplanmadan neden bunlar yapılıyor? EBDK neden lisans anlaşması yapıyor? Bu projelere ısrarla karşı çıkıyorum. Doğa geriye dönüşü olmayan noktaya doğru hızla ilerliyor. Buzullar eriyor, kutuplardaki buzullarda geçiş noktaları açıldı. Biz hâlâ doğanın dengesini bozmaya iklim şartlarını değiştirmeye çalışıyoruz. Bazı insanlar bizim sularımıza el koymak için çok uluslu tekellerin payandası oldular. Onun için HES`ler yapıyorlar. Bu suların tüm denetimini haklarını ele geçirmeye çalışıyorlar."

Hydroelektrik Santraller ve Çevreye Etkileri paneli izleyicilerin konuyla ilgili soruları ve katılımcıların bu soruları yanıtlaması ile sona erdi.

İNTERNETİN DEĞİŞİMİ VE DEĞİŞTİRDİKLERİ PANELİ (17 NİSAN 2010)

İnternet haftası kapsamında, "İnternet'in Değişimi ve Değiştirdikleri" başlıklı panel 17 Nisan 2010 Cumartesi günü EMO Genel Merkezi Toplantı Salonu'nda gerçekleştirildi. Panel Yöneticiliğini ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Ruket Çakıcı'nın yaptığı panele ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Atilla Özgüt, Bilişim Hukuku konusunda çalışmalar yürüten Avukat Özgür Eralp ve Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi Aylin Aydoğan konuşmacı olarak katıldılar.

Panelde ilk açılış konuşmasını EMO Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Pektaş yaptı. Konulmasının başında EMO Ankara Şubesi'nde bilgisayar mühendisliği alanında çalışan üyelere teşekkür eden Pektaş "İnternet haftası kapsamında yapılan bu etkinlikte internetin hayatımıza nasıl girdiği yaşamlarımızı nasıl etkiledi konularını değerlendireceğiz. Eskiden haberleşme oldukça güçlü, günümüzde ise oldukça kolaylaştı. E-postalar, SMSler, cep telefonları haberleşmeyi çok hızlı ve çok kolay hale getirdi ama insanların yaratıcılığını olumsuz etkilediği de söylenebilir. Olumlu, olumsuz yanlarıyla, yeni kavramlarla, geçmişte kalan nostaljik anılarla, ucu yanık mektuplarla, kartpostalarla, internetin hayatımıza olan etkisini değerlendireceğimiz bir panel olacağını umuyorum. Bu panelle iletişimi hem politikaları hem de teknik yönüyle, hem de ticari bir alan olarak görülmesi boyutuyla ele alacağız" diyerek konuşmasını sonlandırdı.

İnternet Olmadan Küreselleşme de Olmaz

Pektaş'ın ardından EMO Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Bozkırılıoğlu da yaptığı açılış konuşmasında şunları kaydetti: "İnternet dediğimiz şey 1980'lerden sonra gelişen bilgi teknolojileri ile hayatın tamamına müdahale eden bir olgudur. İyi ya da kötü demiyorum ama hayatın tamamına bir şekilde müdahale etmiş, hayatı değiştirmiştir. Bir makalede internet için "teknolojik paradigmanın baş aktörlerinden

bir tanesi" tanımı kullanılmıştı. Tekno-ekonomik paradigma aslında şöyle bir kavram; bazı teknolojilerle beraber kurumsal yapının yani sosyolojik, siyasal ve ekonomik yapının da değişimini, beraberce gelişimini anlatıyor. İnternet olmadan küreselleşmeden ya da esnek çalışmadan, evden çalışma modellerinden bahsetmekte mümkün olmazdı. Bütün bu değişimler bu panelin de içeriğini oluşturuyor."

Açılış konuşmalarının ardından ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Ruket Çakıcı'nın yöneticiliğinde panel başladı. İnternetin artık toplumun her alanında yaşayan, yönlendiren, söz sahibi olan ve adeta kendi kendine hareket eden, neredeyse canlı, karmaşık bir organizma haline geldiğini belirten Çakıcı "Bu denli hayatımıza yayılmış ve bu denli yaygın başka bir teknolojik olgu olmaması çağımızın da artık yavaş yavaş bir anlamda "internet çağı" olarak adlandırılmasını haklı kılıyor" diyerek internetin hayatımızdaki yerine dikkat çektiği giriş değerlendirmesini şöyle sürdürdü: "İnsanın sosyalleşme, sosyal çevresiyle kendini

var etme gereksinimi çok kolay hale getiren internet bu yönden hayatımızın vazgeçilmezi oldu. İnternet artık sadece bir haberleşme aracının ötesinde günümüzde muazzam bir bilgi kaynağı, bilginin ve bilimin yayılması için; çeşitli meslek dalları ve akademik çalışmalarda paylaşım için çok önemli bir araç haline geldi." Hayatımız için son derece önemli olan "internet" olgusunun beraberinde bir takım teknik, politik ve etik tartışmaları da getirdiğine işaret eden Çakıcı ilk sözü ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Atilla Özgüt'e verdi.

Özgüt internetin dünyada ve Türkiye'de ortaya çıkışı, gelişimi ve değişimini ana hatlarıyla ortaya koyduğu konuşmasında dinleyicilere bir yakın tarih anlatımı da gerçekleştirmiş oldu. Özgüt internetin yakın tarihine ilişkin şöyle bir değerlendirme yaptı: "1960'larda başlayan bilimsel çalışmalar, 1972'lerde savunma odaklı

bazı ihtiyaçların ortaya çıkışı ile 1974'te askeri alanda savunma sistemleri odaklı yürütülen çalışmalar ve 1977'de kullanılmaya başlayan ethernet internetin ortaya çıkışındaki kilometre taşlarını oluşturmaktadır. 1980 yılında ilk PC ortaya çıktı ve satılır hale geldi. Bununla artık internet de yayılmaya başladı. 1984'te Unix işletim sistemi geliştirildi ve açık kaynak kodu hayatımıza girdi. Unix'le birlikte akademik dünyada ciddi bir patlama başlamış oldu. Önce Amerika'da hemen ardından Avrupa'da bu teknolojiye geçildi. 1985'te de "Workstation" dediğimiz hızlı işlemciler ortaya çıktı. Workstation'ların ortaya çıkması ile 1985'ten 1990'ların başına kadar bu teknoloji hızla yayıldı."

İnternetin bugünkü şekliyle olmasa da 1985'ten itibaren Türkiye'de de kullanıldığını ifade eden Özgit aktarmalı bir sistem olan o yılların internet teknolojisinin Fransa istasyonunda yaşanan tıkanmalar sonrasında ülkemizdeki çalışmalara hız kattığını sözlerine ekledi. Özgit sözlerini şöyle sürdürdü: "O dönem ülkemizdeki teknolojik olanaklar ve hat kapasitesi kısıtlıydı ama biz Bilkent, Boğaziçi ve ODTÜ arasında deneysel çalışmalara başladık. 1991'de Türkiye'ye yeni bir hat getirmek ve doğrudan internet bağlantısı sağlayabilmek için TÜBİTAK'a bir başvuruda bulunduk. Bu çalışma için o zaman 130-140 bin dolar kadar bir bütçe ayrıldı. Bu bütçenin 20 bin dolarına bir router ve bir bilgisayar aldık, 1000 dolar kadarını da hat sağlanması için Türk Telekom, PTT ve bir Amerikan iletişim firmasına verdik.

Uluslararası hatlar yarım devre şeklinde fiyatlandırılıyordu ve böylece 1 senelik bağlantıyı sağladık. Ama bu marka bağımlı teknoloji birkaç yıl içinde yerini internete bıraktı. 1992 Ekim ayında ilk Turpak bağlantısı açıldı, Erdal İnönü yapmıştı bağlantıyı.

1993 ilk canlı bağlantımızı yaptığımız yıl oldu. Bu canlı bağlantıdan 6 ay öncesinde bağlantı sağlanmıştı ama çok pahalı bir sistemdi. Sadece ODTÜ Bilgisayar Merkezi'nde 3-5 bilgisayar arasında bağlantı sağlamıştık. Herkese açık sabit hatlı bağlantı 12 Nisan 1993'te açıldı. Şimdi 17. yılını kutluyoruz.

Bu tarihten sonra kamuda da bir hareketlilik başladı. İlk bağlanan kurumlar Dış İşleri Bakanlığı ve Merkez Bankası oldu. Sonraları özel sektör de bu işe dâhil oldu. Bir süre Bilkent ve ODTÜ işbirliğinde yürüdü, ODTÜ bu işi bıraktığında 250 kuruluş ve tüm üniversiteler bu ağa bağlıydı."

Ülke çapında internet kullanımında yaygın ağa geçişi de anlatan Özgit konuşmasını şu sözlerle tamamladı: "Sonrasında Türkiye'de yaygın ağa geçilme süreci başladı. TÜBİTAK ve Türk Telekom işin içine girdi, bu iş için ihaleler açıldı, en son içinde ODTÜ, Satko ve bir Amerikan firmasının olduğu bir konsorsiyum kazandı ihaleyi.

Fakat ODTÜ bu ticari arenada, bu mantıkla, bu işin içinde olamayacaktı ve nihayetinde ayrıldı bu projeden. O proje bir şekilde başarılı olmadı sonrasında

Türk-Telekom TTNET'i kurdu ama onun da başarıya ulaşması 2000-2001 yıllarını buldu. Fakat maalesef Türkiye'de yapılan birçok işte zamanın bir değeri yok ve onca yıl çöpe atılmış yıllar olarak kaldı. Aradan geçen yıllar içinde Batı'nın çok gerisinden gelerek internet bugünkü halini aldı."

Panelin ikinci konuşmacısı Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi Aylın Aydoğan oldu. Aydoğan gelişen ve hızla değişen bilişim teknolojileri ile iletişim alanının da aynı değişime maruz kaldığını ifade etti. Teknolojik değişimin toplumsal katmanlara nasıl yansıdığını ve medya alanının bu değişimde oynadığı rolü anlattığı konuşmasında

Aydoğan şunları kaydetti: "İletişim teknolojileri dediğimizde her bir iletişim biçimi için yeni bir teknoloji, yeni bir uç araç karşımıza çıkıyor. Eskiden iletişimin en önemli araçlarından biri telefondur ve sadece ses iletişimi sağlıyordu. Ama bugün geline nokta yöndeşme ile birlikte artık telefonla internete de bağlanabiliyoruz. Dolayısıyla yöndeşme artık şöyle bir gerçeklik olarak ortaya çıkıyor; sayısal teknolojilerdeki gelişmeler ve bunların iletişim alanına eklenmesi ile birlikte daha önceleri birbirinden farklı olan altyapılar, içerikler ve donanımların ortak bir platformu kul-

lanmaya başladığını görüyoruz."

Artık Cep Telefonu Sadece Bir Telefon Değil

"Artık bir altyapı üzerinden farklı iletişim hizmetleri verilebiliyor. Örneğin cebimizdeki telefonla artık veri iletişimi de yapabiliyoruz, sesli iletişim de yapabiliyoruz, video ya da fotoğraf da paylaşabiliyoruz. Ama yondeşmenin yansımaları sadece teknolojik alanda değil, iletişim endüstrisinde de yansımaları oluyor. Çünkü yondeşme ile birlikte bu endüstrinin de değişmesi gibi bir iddia çıkıyor ortaya.

Eğer bu hizmetlere ulaşmamızı sağlayan teknolojiler geliyor, sınırlar ortadan kalkıyorsa bu hizmetlere ulaşmamızı sağlayan politikalarında gelişmesi, değişmesi gerektiği söylemi karşımıza çıkıyor. Tabii bu değişiklikler de bu iletişim alanındaki büyük aktörlerin lehine bir takım düzenlemeleri beraberinde getiriyor. Medya sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin bu alanı besleyecek başka sektörlerde de faaliyet üretmelerine olanak sağlayacak bir takım düzenlemeler yapılıyor.

Bu alana örnek vermek gerekirse telekomünikasyon firmaları internet servis sağlayıcıların alanına giriyorlar, kablo tv operatörleri bu altyapı üzerinden internet erişim hizmeti sunmaya başlıyorlar, örneğin medyanın görsel, işitsel

alanında, televizyon, gazete gibi alanlarda faaliyetleri olmayan aktörler bu alandaki fırsatlardan yararlanmak için bu alana doğru yatırımlar yapıyorlar, telekomünikasyon operatörleri bu alan üzerinden içerik sunmaya başlıyorlar.

Tüm bunların sonucunda "medya endüstrisinin görünümü nasıl şekilleniyor?" diye soracak olursak bu endüstri içinde yatırımları olan büyük aktörlerin bütün alanları kapsayacak şekilde yatırımlar yaptığını, faaliyet alanlarını genişlettiğini görüyoruz. Daha önce bu sektörde faaliyetleri olmayan yatırımcıların da internet dolayısıyla, internet üzerinden sunulan bu içerik ve hizmetlere yatırım yapma vesilesiyle önemli birer aktör haline geldiğini görüyoruz.

1980`den itibaren ticarileştirilmeye başlanan medya alanı daha da ticarileştirilerek bu aktörlerle belirlen-

meye, domine edilmeye başlanıyor. Bu tabii karamsar bir tablo, "bu internet hiç mi iyi bir işe yaramıyor?" sorusu geliyor akıllara. Bu son dönemin ciddi tartışma konularından bir tanesi, ben de internetin bir takım ciddi potansiyelleri olduğunu düşünüyorum ama asıl önemlisi bu potansiyellerin nasıl hayata geçeceğidir. Bu alanı nasıl daha verimli kullanabiliriz sorusuyla yaklaşmak gerekir.

İnternet Alternatif Bir Alan mı?

İnternetin egemen medyanın yapılanması ve aşırı ticari konumu nedeniyle temsil edilemeyen kesimlere ciddi olanaklar sunduğu yönünde bir yaklaşım var. Çünkü internetin geleneksel medya dediğimiz radyo, televizyon, gazete ile karşılaştırıldığında daha ucuz bir içerik üretim ve dağıtım altyapısı olduğu söylenebilir.

Dolayısıyla geleneksel medyada çok fazla söz hakkı bulamayan, oralarda temsil edilemeyen grupların internet dolayısıyla kendilerini ifade edebildikleri, seslerini duyurabildikleri gibi bir iddia var. Ayrıca buna ek olarak internet medyayla ilişki kurma konusunda dezavantajlı olan kesimlerin kendilerini ifade edebilecekleri bir medyayı ya-

ratmalarını olanaklı kılıyor. Bu tür gelişmelere şimdilerde internet gazeteciliği, radikal gazetecilik, yurttaş gazeteciliği, katılımcı gazetecilik, etkileşimli gazetecilik gibi bir takım isimler verilebiliyor. Bütün bunları bir çatı altında toplayacak olursak internet bir alternatif gazetecilik modeline olanak sağlıyor diyebiliriz.

Toplumsal mücadele altında bunun çok iyi kullanıldığı örnekler de var. Burada demokratikleştirici bir potansiyel olduğu yönünde bir inanç var. Diğer taraftan kullanıcının oluşturduğu içerikler de var. Sosyal paylaşım siteleri, haber sitelerinin yorum, forum sayfaları gibi kullanıcının bilgi paylaşabildiği, kendini ifade edebildiği alanlar var. Ama diğer taraftan bu sosyal paylaşım sitelerinin de büyük patronları var. Bir özgürleşme alanı gibi sunulurken diğer taraftan orası bir kâr alanı olarak işletilmeye devam ediyor. Bu alanda ciddi sorulara ve ciddi tartışmalara ihtiyaç

vardır ve en önemlisi de ciddi bir iletişim politikasına duyulan ihtiyaçtır."

Panelin son konuşmacısı Bilişim Hukuku konusunda çalışmalar yürüten Avukat Özgür Eralp idi. İnternet dünyasındaki gelişimle birlikte bunun hukuk ayağında ne gibi değişimler yaşandığı, ne gibi mevzuat çalışmaları yapıldığı hakkında bilgiler sunan Eralp hâlâ internet, bilişim ya da genel olarak bilgi teknolojileri alanında ayrıksı net bir düzenleme bulunmadığının altını çizdi.

Yıllar içinde yaşanan teknolojik gelişmelerin akabinde kanunlar nezdinde hayata geçirilen yasal düzenlemelere örnekler veren Eralp şunları kaydetti: "İlk defa 1991 yılında TCK'ya "Bilişim Suçları" başlığı altında bir kavramın girdiğini gördük. Bununla ilgili ilk yasal girişimin de yine bu yılda olduğunu söyleyebiliriz, daha sonra 2004 yılında TCK'da yapılan değişiklikle bu kavram mevzuata yerleşti.

Önceleri veri hırsızlığı, veri silmeler gibi suçlar karşımıza çıkmaya başladı asıl vahim olanı banka kartı ve kredi kartı ile işlenen suçlar ve ATM hırsızlıkları çok arttı bu dönemde.

Eskiden "nitelikli dolandırıcılık" ya da "banka dolayımıyla dolandırıcılık" kapsamında alınırken bu suçlar 2004 yılındaki değişiklikle birlikte sadece bu konuya özel bir madde düzenlendi. Ekonomik alanda bilişim teknolojileri kullanımı artınca bu alandaki dolandırıcılıklar da artmaya başladı. Yine 2004 yılında ayrıksı bir kanun sayılabilecek Elektronik İmza Kanunu çıktı.

Tabi teknolojik gelişmeye bağlı olarak telefon dinleme vakaları arttı, GSM operatörleri üzerinden dinlemeler gündeme girdi. Tabi kolluk kuvvetleri de bu imkânlardan yararlanmak istediler, çok basit iletişim düzenekleri ile bu işleri yapılabilir hale geldi. Yine 2004 yılında TCK'da bu izlemelerin ne şekilde yapılması gerektiği yönünde bir düzenleme yapıldı. Bu beraberinde insanları teknik araçlarla izleme takibinin yapılması konusu da gündeme getirdi.

Görüntü ve ses kaydetme ve bu verilerin kullanımına ilişkin bir takım esaslar belirlendi. Veri depolama aygıtlarında yasal aramanın ve el koymanın nasıl yapılacağı düzenlenmeye başlandı. Yani teknolojinin gelişimiyle birlikte hayatımızda yer almaya başlayan araçlar ve aygıtlarla ilgili yasal mevzuatlar büyük ölçüde oluştu. Artık bilişimle ilgili hukuki mevzuatımız yoktur söylemi geçerliliğini büyük ölçüde yitirdi."

İnternetin Kullanım Amacını Kullanıcıların Eğitim Durumları Belirliyor

Bilişim suçları konusunda asıl irdelenmesi gereken noktanın mevzuat çalışmalarından çok kullanıcıların etik değerlere sahip çıkmaları konusu olduğunu vurgulayan Eralp sosyal paylaşım sitelerinin bütün dünyayı sanal ortamda özgürleştirme, sınırsız iletişim sağlama özelliklerinin yanında kötü amaçlar için kullanıma açık formatlar olduğunu belirtti. Eralp "Özellikle genç kuşak her şeyini bu sitelerde paylaşır hale geldi. Bu bilgiler her niyetten, her kesimden insanın ulaşımına açık. Bu noktada mahremiyet kavramı devreye giriyor. Bu kavramın sınırların çizilmesine ihtiyacımız var. İnternet her isteyen bir değerini kolayca karalayabildiği, ona zarar verebildiği bir ortam olmamalıdır. Bu açıdan bir takım güvenlik önlemlerine ihtiyaç vardır. Rumuzla girilen bir suç unsuru ifadenin sahibine ulaşılabilinmelidir. Teknolojik olarak internet bu altyapıya da sahiptir ancak bu büyük izleme ağında her zaman doğru kişiye ulaşılacak diye bir kural da yoktur.

Örnek olarak bir başkası sizin bilgisayarınıza girip oradan birisine hakaret edebilir ve sizin bilgisayarınız olduğu için bu sizi suçlu yapmaz. Dolayısıyla yasamız, maddemiz, mevzuatımız çok, bunlardan yana bir sıkıntımız yok ama dikkat çekmemiz gereken şey ülkemizde internetin kullanım amacı ve kullanıcıların eğitim durumu. Son gelinen noktada çarpıcı bir örnek vermek gerekirse Ankara'da Bilişim Suçları Savcılığı'nda bekleyen dosyaların neredeyse %80'i özel yaşama, karı-koca ilişkilerine yani kişisel mahremiyete dair dosyalar" sözleriyle konuşmasını tamamladı.

Panel salondan gelen katkı ve sorular ile ikinci turda konuşmacıların verdiği cevaplarla sona erdi.